

БІЗНЕС – ЯК СОЦІАЛЬНЕ ЯВИЩЕ

Актуальність теми дослідження: У нинішніх високодинамічних умовах розвитку цивілізації підприємництво покликане враховувати людські та соціальні аспекти впливу бізнесу на працівників, споживачів, а також сприяти вирішенню проблем суспільства в цілому. Люди, як правило, очікують від бізнесу не тільки високих економічних результатів, а й істотних досягнень з точки зору соціальної мети і соціальних інтересів. Бізнес має бути соціально відповідальним [1].

Метою дослідження є визначення бізнесу як частини соціальної діяльності в умовах сучасної економіки.

Об'єктом дослідження є бізнес як соціальне явище.

Предметом дослідження є філософія бізнесу в умовах соціальної сфери суспільства.

Завдання: Відповісти на запитання як формується бізнес та як він працює в механізмі людських взаємовідносин через призму філософських поглядів. В економіці в якості історичних передумов бізнес-діяльності розглядаються поява надлишкового продукту, обміну та розподілу продуктів і послуг, грошей як еквівалента «загального продукту», системи оплати праці, бухгалтерського обліку, страхування, банківської системи, біржової діяльності і т.п. Але для розуміння психологічних сторін цього явища важливо підкреслити, що всі розглянуті передумови бізнесу приводились в міру свого становлення до розвитку нових сторін психології бізнесу. Бізнес - це будь-яка справа, спрямована на отримання прибутку. Сучасний бізнес - це не просто система, що володіє необхідними ознаками. Бізнес - це і внутрішньо регульована або саморегулююча система. Підприємці зацікавлені не тільки у вільному суперництві один з одним, але і в узгодженні окремих сторін своєї ринкової поведінки. Соціальний інститут являє собою організовану систему зв'язків і соціальних норм, яка об'єднує значущі суспільні цінності і процедури, що задовольняють потребам суспільства. Бізнес - частина соціальної системи. У бізнесі, як і будь-якому іншому соціальному інституті, існують інституційні ролі, в яких відображається найбільш постійна сукупність поведінкових очікувань, відступ від якої несприятливо позначається на результатах діяльності [2]. Однак, в даному випадку ми повинні дивитись на бізнес через призму філософських поглядів та соціальних явищ. Ще давнину філософи вважали, що головним в житті людини повинне бути моральне та духовне збагачення, адже це допомагає людині знайти сенс буття. З появою християнства в людському житті появилась думка про вічне існування душі, яку потрібно «спастися», щоб опинитись в раю. Однак ці вчення дають слабину в період розгортання грошових взаємовідносин між людьми. Філософія разом з релігією відходять на другий план, а основою людського життя стає «земне», тобто матеріальні блага, які з часом потрібно було виробляти та купувати. До того ж, не завжди люди ставились до такого виду діяльності як «бізнес», відповідально. Морально-етичні норми відходили на другий план і саме поняття «бізнес» ототожнювалось із поняттям «отримання прибутку». Як наслідок, багато людей не розуміють сенсу цього поняття і знівельовують його. В сучасній теорії бізнесу, звичайно, є положення про те, що метою підприємця є отримання максимального прибутку. Проте, головною метою свідомого бізнесмена є задоволення, насамперед людських потреб. Новітня концепція прагматизму прагне подолати стереотипи культури наживи, які «традиційно» пов'язують із прагматично спрямованою поведінкою. Діловитість, зорієнтованість на прибуток в неопрагматизмі збагачуються моральними установками («гуманістичний прагматизм» – Дж. Бернстайн). Однією із них є забезпечення в процесі бізнес-діяльності соціально змістовного спілкування, завдяки чому реалізується як інформаційна, так і комунікативна функції підприємницької активності, утворення соціальних мереж знайомств, діловий діалогізм тощо. Внаслідок цього ділова людина, яка сприяє цьому, виконує роль соціального аніматора [3, с. 10]. Тому саме ця протирічна діяльність, яка з одного боку направлена на отримання прибутку та задоволення власних потреб, а з іншого - максимізувати корисність продукції, використану людиною, є чи не головною темою в сучасній психології, філософії та соціології. Саме ці предмети розглядають основні питання про бізнес, та висувають його на вищий рівень суспільної діяльності. В українській соціально-філософській та етичній літературі інтерес до дослідження моральних аспектів бізнес-діяльності виник нещодавно. При цьому увага приділялася переважно з'ясуванню практичної функції моралі (праці В. Пазенка, А. Єрмоленко, І. Надольного, В. Малахова, О. Левіцької, Т. Аболіної, О. Кисельової, О. Шинкаренко). В них містяться методологічно значущі положення щодо зростання ролі етичних принципів в житті сучасного соціуму, в тому числі такого, що «трансформується». Разом з тим появилась ціла низка робіт українських теоретиків, в яких досліджуються моральні аспекти господарчої діяльності в умовах становлення ринкової економіки – праці О. Цимбаленко, А. Герасимчук, С. Шейко, Е. Донченко, В. Пилипенко, З. Тимошенко [3, с. 5]. Соціоетична відповідальність бізнесу довела, що принцип соціальної відповідальності бізнесу є стрижневим положенням підприємницької етики. Існують різні форми прояву соціоморальної відповідальності підприємця – концепція «служіння суспільству», сприяння членам певної соціальної спільноти, соціалізація молоді та людей з обмеженими фізичними можливостями тощо. Ця відповідальність розташована на двох суспільних рівнях – соціоетальному – відповідальність корпорації, та індивідуальному – особистісна відповідальність («деонтологія бізнесмена»). Моральна педагогіка як засіб формування бізнес-культури доводить, що професійно поставлене навчання основам бізнес-етики, її правилам і нормативам є запорукою успішної роботи підприємств. Соціоморальна пропедевтика, наука виховання підприємців структурно підпорядкована праксеологічній функції бізнесу, вона забезпечує професіоналізм людей, які працюватимуть в умовах «неоекономічного порядку», невід'ємною частиною якого є розвинута моральна інфраструктура [3, с. 12].

Висновок: Отже, можна зробити висновок, що сьогоднішня є менш жорстокішим, і воно якомога більше прагне пояснити поняття та діяльність підприємців з більш гуманістичної точки зору. Підприємець у XXI столітті виступає людиною із високими моральними якостями, а його поведінку прагнуть захистити психологи та інші науковці. Мораль та етика стають ключовими засадами діяльності бізнесмена. Тепер він не закривається великою стіною від споживача, а намагається зрозуміти та відшукати найкращий підхід до людини, адже в умовах сьогоднішньої конкуренції на ринку це зробити досить важко.

Література

1. Бізнес публікації : [Електронний ресурс]. URL: <https://msb.aval.ua/news/?id=24377>.
2. Психологія бізнесу. Теорія і практика: учебник для магістрів [Електронний ресурс] // Юрайт. – 2014. URL: https://stud.com.ua/52775/psihologiya/psihologiya_biznesu.
3. Етика бізнесу: Соціально-філософський аспект : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філос. наук : спец. 09.00.03 «соціальна філософія та філософія історії» / . – Київ, 2008. – 19 с.

*Коханський Павло студент гр. МЕВМБ-11,
Навчально-наукового інституту міжнародних економічних
відносин ім. Б. Д. Гаврилишина, ТНЕУ*

ГРОШІ ЯК СОЦІОКУЛЬТУРНИЙ ФЕНОМЕН У ВИМІРАХ ПРАКТИЧНОЇ ФІЛОСОФІЇ

Актуальність теми дослідження: На сьогоднішній день гроші відіграють дуже важливу роль у житті людини. Ще до того як були створені безпосередньо самі гроші у них весь час існував аналог: золото, срібло, дорогоцінні метали, а також так званий бартер. Тобто як соціокультурний феномен гроші виникли у відповідь на потребу суспільства у загальній еквівалентній формі вартості товарів та послуг; вони є для людей певною необхідністю без якої існування людства неможливо уявити - так тісно вони вплелися у наше життя.

Мета. Дослідити взаємозв'язок між культурою людства та роллю грошей у ній. А також з'ясувати чому саме гроші стали невід'ємною частиною існування людства та головною рушійною силою на планеті.

Об'єкт дослідження. Гроші як соціокультурний феномен, їх вплив на суспільні процеси та формування особистості.

Предмет дослідження. Функція грошей у соціумі, культурі та у людських взаєминах.

Завдання. Для виконання поставленої мети потрібно вирішити такі завдання: встановити роль грошей у культурі та соціумі людства; дізнатися як гроші мотивують людей; з'ясувати чому гроші є невід'ємною частиною людства. Гроші – це різнокольорові папірці, які можуть полегшити або обтяжити життя кожної людини. Так за них можна купити багато – від однієї хлібини до подорожі на Марс. Але за гроші не купиш любові і щастя, здоров'я і повагу [1]. Говорячи про сучасні стосунки між людьми не можна не зауважити, що гроші відіграють величезну роль у нашому суспільстві, вони є певною мотивацією, можна сказати, рушійною силою для людей. Люди навчаються, щоб здобути професію, вдосконалюються, щоб бути кращим за інших, а для чого все це? Щоб мати перевагу перед іншими та заробляти більше грошей. Ніщо так не мотивує людину, як гроші. Здавалося б, чому саме гроші? Але здавна люди намагалися накопичити якомога більше багатств, бо вони відкривали великі можливості перед людиною. Найголовніше, що можуть дати гроші – це свобода. Але яку саме свободу можуть надати гроші? Найперше – це фінансова свобода, бо коли ти не залежиш від власної заробітної плати, ти можеш насправді займатися тією справою, яка тобі подобається а не тією, якою вимушений, бо інакше ти не зможеш існувати. А будучи фінансово стабільним – ти можеш роботи усе, чого забажаєш: реалізувати себе як особистість, розвиватися та ставити перед собою дійсно серйозні та високі цілі у житті. Друге, що можуть дати гроші – це свобода у часі. Люди, котрі володіють грошима мають можливість дозволити собі більше відпочити, під час роботи, бо для них робота це не спосіб заробити гроші – це хобі. Під свободою у часі мається на увазі, що ти можеш собі дозволити відпочинок будь-коли і на стільки, на скільки захочеш, бо не залежно від того, чим ти будеш займатися, ти все одно будеш заробляти гроші, вони будуть накопичуватися без тебе. Вільна людина може обирати собі свій графік життя та роботи самостійно [2].

Третє, чого можна досягнути, отримавши фінансову свободу та свободу часу, – це свобода взаємин. Маючи достатньо грошей і часу, ми можемо присвятити своє життя сім'ї та друзям. У наш час мало хто може приділити багато часу близьким для нього людям, тому можливість проводити час з тими, хто нам дорогий – це певна привілеція, доступна, переважно, багатим людям, котрі мають чимало часу [2]. Свобода може бути не тільки у взаєминах, але й у духовному розвитку. Маючи достатньо вільного часу, людина може замислитися над своїм буттям та зайнятися саморозвитком і більше часу приділяти внутрішньому стану своєї душі та тіла. Також не слід забувати й про фізичну свободу, маючи багато часу та достатньо грошей можна більше працювати над собою та вдосконалювати свої фізичні можливості. У цьому пункті фінансова незалежність є справді важливою, адже для саморозвитку потрібно також чимало фінансів. Деякі жінки і чоловіки так захоплюються грошима, що перестають бачити головне – гроші, в першу чергу, дають широкі можливості. Можливість отримати освіту, істи здорову, збалансовану, збагачену вітамінами їжу, відпочивати від роботи, допомагати потребуючим в респіт респіт. І від цього всього людина може відчувати себе більш щасливою та вільною, розпоряджатися життям так, як їй хочеться, вільною від будь-яких обмежень [3].

Всі переваги, які надають людині гроші – це різного роду блага, проте далеко не усім людям вдається просто довести, що гроші і моральні якості сумісні. Все залежить від виховання і від цінностей, які були прищеплені людині, а також від працьовитості та наполегливості. Якщо людина заробила гроші своїм багаторічною копійкою працею і змогла придбати якісь матеріальні блага, в цьому немає нічого поганого, навпаки – це прекрасно, що громадянин домагається всього сам і не чекає ні від кого допомоги, в тому числі і від держави. А ось людська заздрість погана і не приносить ніякої користі [4].

Гроші - універсальний засіб мотивації, оскільки за них можна придбати майже все: їжу, житло, комфорт, одяг і т.п. а також до цього можна віднести увагу, похвала, оцінка та ін. Гроші є виключно ефективним засобом зміни і контролю діяльності людей, оскільки поєднуються з величезною кількістю предметів і явищ. Безліч подій вносять свій внесок в їх цінність. Гроші - це умовне підкріплення, оскільки їх цінність набувається в процесі навчання: для немовляти або тварини гроші не мають ніякого значення. Що робить гроші настільки привабливим інструментом мотивації? 1. ненасичуваність - основна характеристика і перевага грошей як мотиваційного підкріплення. Грошей не буває занадто багато, ними складно насититися. Від великої кількості їжі чи води може наступити пересичення, з грошима цього не відбувається, оскільки на них можна придбати безліч різноманітних благ. 2. За допомогою грошей можна відкладати задоволення багатьох потреб на майбутнє. Це породжує відчуття захищеності і впевненості в майбутньому. 3. Гроші підкріплюють будь-яку діяльність і в будь-який момент часу, що робить їх універсальним мотиваційним засобом. 3 їх допомогою можна стимулювати виконання роботи [5].

Таким чином можна зрозуміти, що гроші є абсолютно невід'ємною частиною людства, бо для нас вони є надто цінними для того, щоб ми могли від них просто відмовитися. Від них залежить наш добробут, соціальний статус, маючи фінансову стабільність, ми можемо більше часу проводити зі своєю сім'єю та близькими людьми, а також гроші можуть підвищити наш інтерес до виконання своїх обов'язків.